

Det är nu man ska ut och promenera i Promenaderna. Det är nu som lindarna visar upp den första skira grönskan.

Foto: FREDRIK JONSON

Orangerigatan är lika med platsen för det forna sockerbruket Planeten och dess förrinnan ett spinnhus. De byggnader som ersatte sockerbruket fyller väl sin plats.

Halvars glass är för alltid inskriven i det moderna Norrköping. Inte minst tack vare Ulf Lundell.

Den blomstertid nu kommer. De engelska radhusen vid Södra Promenaden börjar nu att visa upp en prunkande växtlighet.

Fjorton år har passerat sedan sista natten med gänget. Det var i januari 1988 som hela huvudkomplexet på gamla Centralasarettet förvandlades till fest- och avskedslokaler.

Från Norr Tull till Färgaregården

Det är nu man ska ut och promenera i Promenaderna. Det är nu som lindarna kan uppvisa den här första och härligt skira grönskan.

Sen är det ju inte varje dag man flanerar omkring i ett byggnadsminne. Och i omgivningarna har häggen börjat att blomma.

Livet är härligt!

Jag börjar vid Norra Promenaden, norra Europas längsta allé. Det var i mitten på 1800-talet som Borgerskapets äldste, med snusfabrikören Erik Swartz i spetsen, stakade ut planerna på en grön anläggning runt staden.

Uppdraget gick till den unge trädgårdsarkitekten Knut Forsberg. Förebilden återfanns bland annat i Paris boulevarder.

De första träden planterades år 1858 och för arbetet svarade trädgårdsmästaren Leykauf på Fridtuna, invid dagens Vasaparken.

I huvudsak handlar det om parklind, *Tilia intermedia* och skogslind, *Tilia cordata*. Just i Norra Promenaden är lindarna kraftigt beskurna, som ett led i ett särskilt skötselprogram.

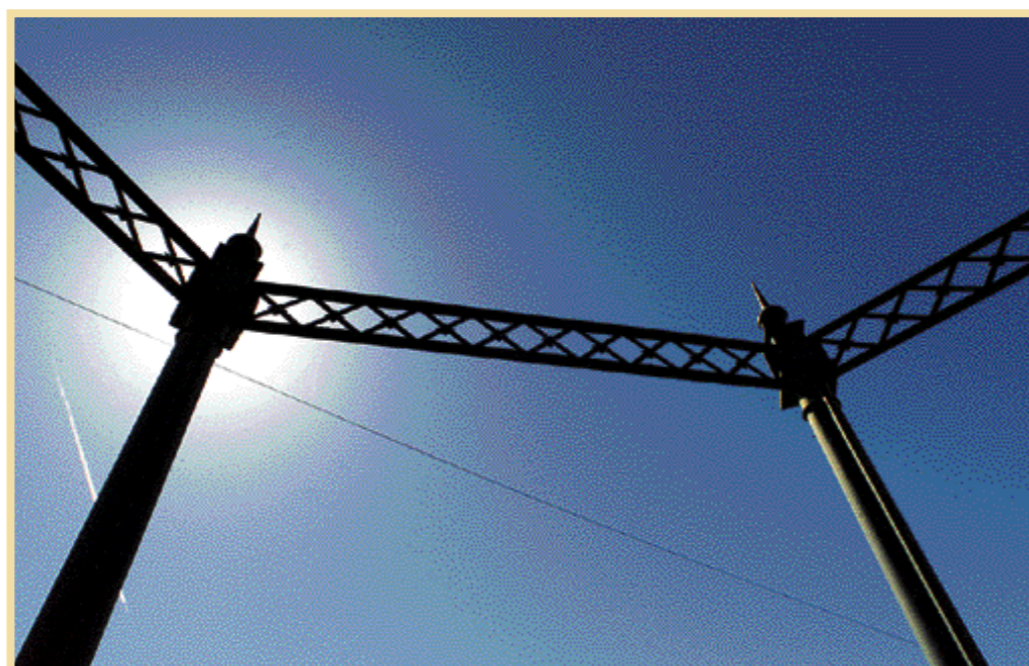
Efter Norr Tull och Kungstorgspalatset har även den fysiska miljön förändrats i och med Resecentrum.

Men som ett flaggskepp står Centralstationen, ritad av A W Edelsvärd, chefarkitekt för Statens Järnvägar 1855-95.

Vid Packhusrondellen viker jag av upp mot stan och gör en avstickare in på Saltängsgatan.

Här ligger flera intressanta byggnader på rad, exempelvis Stenhuset, delvis uppfört på valven av Louis De Geers 1600-tals palats.

Vid Orangerigatan låg sockerbruket Plane-

Pelarna framför de gamla spårvagnshallarna, i dag kontor för Sydskraft, bar en gång i tiden upp en av de gamla gasklockorna i hamnen.

ten, uppfört under 1700-talet, men nedlagt 1856. Det revs sedan på 1910-talet. Ett grannhus på Saltängsgatan uppfördes cirka 1750 av en herre vid namn Caspar Rode, som var ägare till sockerbruket.

Efter Hamnbron är de gamla spårvagnshallarna från 1904, ritade av arkitekten Werner Northun, ett givet stopp. Framför entrén står de pelare som bar upp en av gasklockorna i hamnen.

Ostra Promenaden, där lindarna tar sin början vid Skolgatan, är inte tuktad på samma sätt som på andra sidan Strömmen.

Enligt skötselprogrammet ska de här träden och delar av Södra Promenaden i stället vara friväxande.

En bit in på Södra Promenaden låg Groggelund, en "klassisk" kiosksvering som försvann i slutet av 50-talet när höghuset kom till. Här återfanns på 1960-talet en annan serve-

ring, fiket Cléo, där vi häckade efter handbolls- och fotbollsträningarna i Sporthallen. I dag är det kontor för HSB.

Promenaderna utgjorde den egentliga stadsgränsen till långt in på 1920-talet. Utanför låg stora åkrar och gården, bland annat Ladugårdsgärdet, Stohagsgärdet, Adelsgärdet och Krogaregärdet.

Sekelskifteshuset i kvarteren Sippan, Enen och Tallen är just en del av denna stadsmur.

Men bebyggelsen i Södra förstaden var redan ett faktum. Och det var på 1920-talet som Record, staden Norrköpings första bostadsförening, lät bygga bostäder i ett helt kvarter, strax innan Lingshallen.

Lite längre upp, på andra sidan av Södra Promenaden är det kö vid Halvars glass.

Glasskiosken är för alltid inskriven i det moderna Norrköping, inte minst tack vare Ulf Lundell:

"Snart kommer jag till Halvars kiosk där köper jag en glass Och går på promenaden och slickar på min strut Jag går på promenaden och väntar på att det ska ringa ut".

Ringde ut gjorde det för Centralasarettet i januari 1988.

Då var det sista natten med gänget, i samband med flytten ut till Vrinnevi. Självt återfanns jag på party vid akuten, där kirurgernas undersökningsrum hade förvandlats till festsalar.

Inte en patient i sikte. Inga överfulla korridorer. Vilket måste ha varit första gången sedan akuten öppnade 1971.

I hela centralhuset var det stor avskedsfest. Men det var nog inte den direkta anledningen till att lasaretsområdet därefter började förändras.

Vid Idrottsparken ligger det som också borde förklaras som byggnadsminne. Eller som i alla fall borde få en stämpel med k-märkt över sig.

Jag syftar givetvis på gamla Berget.

Vi är nog många Norrköpingsbor som gjorde sin allsvenska premiär på Parken just på Berget. Det var här som de mest hängivna supportrarna fanns. Här kunde det hända vad som helst.

Det bästa minnet från Berget är väl annars från hösten 1966, när IFK slog AIK med 6-0 och Ove Kindvall tackade för sig med fyra mål.

Hela Parken svarade unisont med stående ovationer och talkörer inför idolens avsked som nyblivet proffs i holländska Feyenoord.

Ove Kindvall i all ära. Suget efter en kopp kaffe gör sig påmind. Och Färgaregården är inte långt borta.

Med raska steg passerar jag de engelska radhusen, Lennings sjukhem och det gamla lasarettet på Strömbacken.

Källor: Promenaderna i Norrköping, utgiven 1994 av Tekniska kontoret, Norrköpings kommun.

FLANÖREN
LASSE SÖDERGREN

